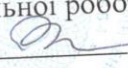

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту
Кафедра фізичного виховання і педагогіки спорту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
 О.Б. Жильцов
“ 25 ” 09 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Я-студент

Для студентів

Спеціальності: 017 - Фізична культура і спорт
Освітнього рівня: перший бакалаврський
Освітньої програми: 017.00.01 «Фізичне виховання»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0556/18
 (підпис) (прізвище, ініціали)
«   »   20 18 р.

Київ - 2018

Розробники:

Спесивих О.О., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту;

Викладачі:

Спесивих О.О., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту;

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту

Протокол від 30.08.2018 р. № 1
Завідувач кафедри _____ (Л.В.Ясько)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником проектної групи) 017.00.01 «Фізичне виховання»

30.08.2018 р.

Гарант освітньої програми
(керівник проектної групи) _____ (Л.В.Ясько)
(підпис)

Робочу програму перевірено
_____.2018 р.

Заступник директора/декана _____ (О.С. Комоцька)
(підпис)

Пролонговано :

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	1/ 30	
Курс	I	1
Семестр	1	1
Кількість модулів	1	1
Обсяг кредитів	1	1
Обсяг годин, в тому числі:	30	
Аудиторні	14	4
Модульний контроль	2	-
Семестровий контроль		
Самостійна робота	14	26
Форма семестрового контролю	1 сем. – залік	1 сем. – залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – вивчення загальнонавчальних умінь та навичок (робота з інформаційними джерелами, виконання проектних завдань, групова взаємодія, самопізнання та самореалізація), які знадобляться кожному протягом усієї професійної діяльності.

Завдання дисципліни:

1. Опанувати здатність до розуміння значущості для власного розвитку витоків і шляхів становлення Київського університету імені Бориса Грінченка, традицій університету, знань про корпоративну культуру університету. Розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії, що сприятиме особистісному та професійному самовизначенню, саморозвитку та само менеджменту на шляху до успіху в житті.
2. Опанувати дотримання поваги до українського народу, держави України, її символіки, культури, мови. Сформувати цілісне уявлення про соціальний статус студента, особливостями студентської діяльності, засобами її оптимізації, системою цінностей сучасного студента.
3. Опанувати здатність до самоосвіти у форматі «самоосвіта протягом усього життя», здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Здатність визначити актуальні напрямки професійного вдосконалення та шляхом самостійного навчання освоїти нові області. Здатність до вибудовування концептуальних положень щодо ефективної фахової самопрезентації у сфері фізичної культури і спорту.

4. Опанувати здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, взаємоповаги. Здатність до ефективного спілкування в усній та писемній формі українською та/або іноземною мовою з коректним використанням професійної термінології (представлення складної комплексної інформації у стислій і зрозумілій для цільової аудиторії формі, використовуючи за потреби інформаційно-комунікаційні технології) для вирішення завдань взаємодії у різних ситуаціях.
5. Опанувати здатність до роботи у складі групи, як під керівництвом лідера, взаємодіючи з колегами/партнерами/учнями, так і самостійно організовуючи внутрішню групову взаємодію, толерантно ставлячись до можливих соціальних, етнічних, конфесійних та культурних відмінностей, водночас підтримуючи необхідну дисципліну, плануючи цілі та управляючи часом

3. Результати навчання за дисципліною

1. Здатен до застосування знань про права і обов'язки громадянина України. Здатен відстоювати та захищати інтереси української держави; вільно оперувати знаннями з історії розвитку та становлення Київського університету імені Бориса Грінченка;
2. Випускник здатен до роботи у складі групи, як під керівництвом лідера, взаємодіючи з колегами/партнерами/учнями, так і самостійно організовуючи внутрішньогрупову взаємодію.
3. Випускник здатен до самостійної пізнавальної та аналітичної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Здатен вносити рекомендації щодо введення нових чи зміни існуючих вимог до якості послуг у сфері фізичної культури і спорту.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1							
ЗНАЙОМСТВО З УНІВЕРСИТЕТСЬКИМ ЖИТТЯМ							
Тема 1. Мій університет	6	2	2				2
Тема 2. Я – студент-грінченківець	4	2					2
Тема 3. Організація навчального процесу	4	2					2

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Тема 4. Кредитно-модульна система	4		2				2
Тема 5. Інформаційне середовище університету	6	2					4
Тема 6. Формування корисних навичок	4		2				2
Модульний контроль	2						
Разом	30	8	6				14

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ЗНАЙОМСТВО З УНІВЕРСИТЕТСЬКИМ ЖИТТЯМ

Лекція 1. Мій університет.

Основні питання / ключові слова: структура університету, ідея університету, прапор університету, гімн університету, біографія Бориса Грінченка.

Семінарське заняття 1. Мій університет.

Основні питання / ключові слова: структура університету, ідея університету, прапор університету, гімн університету, біографія Бориса Грінченка.

Рекомендована література:

1. Астахова В.И. Система образования Украины в поисках ответов на глобаль-не вызовы эпохи / В.И. астахова // Новий колегіум. – 2004. - № 5/6. – С. 12-15.
2. Бакіров В.С. «Суспільство знань» та трансформація вищої освіти / В.С. Бакіров // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: зб. Наук. Пр.: У 2 т. – Т. 1. – Х. : Видав. Центр Харківського нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна, 2006. – С. 352-264.
3. Енциклопедія освіти: додатково-аналіт. Вид. / Биков В.Ю. та ін. ; за ред. Кременя В.Г. та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В.С. Журавський. – К. : Видавничий дім, 2003. – 413 с.

Лекція 2. Я – студент-грінченківець.

Основні питання / ключові слова: : студент, студентство, соціальний статус, самооцінка, професійне самовизначення, особливості діяльності студентів, права та обов'язки студентів, студентська академічна група, лідер, об'єкт, суб'єкт навчально-професійної діяльності, мета діяльності.

Рекомендована література:

1. Астахова В.И. Система образования Украины в поисках ответов на глобаль-не вызовы эпохи / В.И. астахова // Новий колегіум. – 2004. - № 5/6. – С. 12-15.
2. Бакіров В.С. «Суспільство знань» та трансформація вищої освіти / В.С. Бакіров // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: зб. Наук. Пр.: У 2 т. – Т. 1. – Х. : Видав. Центр Харківського нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна, 2006. – С. 352-264.
3. Енциклопедія освіти: додатково-аналіт. Вид. / Биков В.Ю. та ін. ; за ред. Кременя В.Г. та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В.С. Журавський. – К. : Видавничий дім, 2003. – 413 с.

Лекція 3. Організація навчального процесу.

Основні питання / ключові слова: комунікація, аудіювання, усне та писемне мовлення, ситуація спілкування, монолог, діалог, полілог, виступ, промова, доповідь, дискусія, диспут, читання, тематичні виписки, тези, конспект, есе, реферат, письмові творчі роботи, список джерел.

Рекомендована література:

1. Астахова В.И. Система образования Украины в поисках ответов на глобаль-не вызовы эпохи / В.И. астахова // Новий колегіум. – 2004. - № 5/6. – С. 12-15.
2. Бакіров В.С. «Суспільство знань» та трансформація вищої освіти / В.С. Бакіров // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: зб. Наук. Пр.: У 2 т. – Т. 1. – Х. : Видав. Центр Харківського нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна, 2006. – С. 352-264.
3. Енциклопедія освіти: додатково-аналіт. Вид. / Биков В.Ю. та ін. ; за ред. Кременя В.Г. та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В.С. Журавський. – К. : Видавничий дім, 2003. – 413 с.

Семінарське заняття 2. Кредитно-модульна система.

Основні питання / ключові слова: Болонський процес, європейська культурна конвенція; європейська кредитно-трансферна та акумулюючі система; кредит, навчальний план, навчальна програма; змістовий модуль, індивідуальний навчальний план студента.

Рекомендована література:

1. Астахова В.И. Система образования Украины в поисках ответов на глобаль-не вызовы эпохи / В.И. астахова // Новий колегіум. – 2004. - № 5/6. – С. 12-15.
2. Бакіров В.С. «Суспільство знань» та трансформація вищої освіти / В.С. Бакіров // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: зб. Наук. Пр.: У 2 т. – Т. 1. – Х. : Видав. Центр Харківського нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна, 2006. – С. 352-264.
3. Енциклопедія освіти: додатково-аналіт. Вид. / Биков В.Ю. та ін. ; за ред. Кременя В.Г. та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

4. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В.С. Журавський. – К. : Видавничий дім, 2003. – 413 с.

Лекція 4. Інформаційне середовище університету.

Основні питання / ключові слова: : інформаційне суспільство, інформаційне середовище, Інтернет, Всесвітня павутина, інтернет-протокол, гіпертекст, гіперпосилання, веб-сервер, веб-сайт, інформаційно-пошукова система, навички XXI століття, електронні ресурси, портал Університету, електронний каталог, електронне навчання, інституційний репозиторій, Вікі-портал, електронне тестування.

Рекомендована література:

1. Астахова В.И. Система образования Украины в поисках ответов на глобаль-не вызовы эпохи / В.И. астахова // Новий колегіум. – 2004. - № 5/6. – С. 12-15.
2. Бакіров В.С. «Суспільство знань» та трансформація вищої освіти / В.С. Бакіров // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: зб. Наук. Пр.: У 2 т. – Т. 1. – Х. : Видав. Центр Харківського нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна, 2006. – С. 352-264.
3. Енциклопедія освіти: додатково-аналіт. Вид. / Биков В.Ю. та ін. ; за ред. Кременя В.Г. та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В.С. Журавський. – К. : Видавничий дім, 2003. – 413 с.

Семінарське заняття 3. Формування корисних навичок.

Основні питання / ключові слова: життєві цілі; професійний розвиток; модель професіонала; особистісне та професійне самовизначення; самооцінка, саморозвиток, самоорганізація; контроль власних потреб.

Рекомендована література:

1. Барабанова В.В. Представление студентов о будущем как аспект их личностного и профессионального самоопределения / В.В. Барабанова, М.Е. Земнова // Психологическая наука и образование. – 2000. - №2. – С. 28-41.
2. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління / Д.І. Дзвінчук. – К. : ЗАТ «НІЧЛАВА», 2000. – 280 с.
3. Ліфаєва Н.В. Психологія особистості : навч. посіб. / Н.В. Ліфаєва. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 240 с.
4. Я – студент : навч. посіб. / [Огнев'юк В.О., Жильцов О.Б., Караман С.О. та ін. ; за заг. ред. Огнев'юка В.О.]. – 3-є вид., зі змінами. – К. : Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 248 с.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4
Відвідування семінарських	1	3	3
Робота на семінарському занятті	10	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	7	35
Виконання модульної роботи	25	1	25
Разом			97
Максимальна кількість балів : 97			
Розрахунок коефіцієнта : $97 / 100 = 0,9$			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Завдання для самостійної роботи подаються письмово, у вигляді доповіді.

Кожна робота оцінюється від 1-5 балів.

Тематика завдань для самостійної роботи:

1. Історичні витоки становлення та розвитку Університету.
2. Біографія Б.Д. Грінчекнка.
3. Болонський процес.
4. Кредитно-модульна система.
5. Структура Університету.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Кількість балів	Оцінка
5	позначена проблема і обґрунтована її актуальність, представлений матеріал повністю розкриває тему, зроблений аналіз різних точок зору, містить додаткові інформативні відомості або пояснення
4	проблема позначена, але недостатньо обґрунтована її актуальність, тема розкрита достатньо повно, містить виключно інформативний фактаж і висновки
3	необґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі, наявні певні неточності у викладенні матеріалу
2	є неточності у викладенні матеріалу, відсутня логічна послідовність у судженнях, існують недоліки у оформленні
1	тема розкрита частково, допущені фактичні помилки в змісті роботи

Кількість балів за роботу на семінарських заняттях залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

1.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання
Форма контролю — модульне письмове тестування.

Критерії оцінювання модульного письмове тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	24 - 25
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	21 - 23
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	18 – 20
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	13 – 17
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	10 -13
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	6 – 9
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання
Форма контролю: 1 семестр – залік.

1.4. Орієнтовний перелік питань для поточного контролю.

1. Надайте відповідь, який вплив на розвиток ідеї університету справили школи античних філософів.
2. Надайте відповідь, у якій історичний період ідея університету набула найбільш плідного розвитку.

3. Надайте відповідь, які видатні педагоги працювали в Університеті.
4. Надайте відповідь, які перспективи відкриваються перед Київським університетом імені Бориса Грінченка сьогодні.
5. Наведіть приклад традиції, яку б ви започаткували в Університеті.
6. Поясніть, у чому, на вашу думку, полягає престижність статусу «студент»
7. Назвіть найголовніші обов'язки студента-грінченківця.
8. З'ясуйте соціально-психологічну структуру студентської групи, в якій ви навчаєтесь.
9. Надайте відповідь, на що спрямований Болонський процес.
10. Надайте відповідь, що таке ECTS.
11. Поясніть, у чому полягають особливості кредитно-модульної системи організації навчального процесу.
12. назвіть основні форми організації навчання в Університеті. Дайте характеристику кожній з них.
13. Назвіть види аудіювання.
14. Визначте кількість одиниць навчально-методичної літератури за обраним профілем, яка наявна в електронному (внутрішньому) репозиторії Університету.
15. Знайдіть в Інституційному репозиторії публікації викладачів інституту, в якому ви навчаєтесь. Визначте їх кількість, згрупуйте за тематикою.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	90-100
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	82-89
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	75-81
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	69-74
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	60-68
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	35-59
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-34

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 30 год.: лекції - 8 год., сем. заняття – 6 год., самостійна робота - 14 год., модульн. контроль - 2 год.

Модулі	ЗМ 1. ЗНАЙОМСТВО З УНІВЕРСИТЕТСЬКИМ ЖИТТЯМ			
Лекції	1	2	3	4
Теми лекцій	Мій університет	Я – студент-грінченківець	Організація навчального процесу	Інформаційне середовище університету
Відвідування лекцій	1	1	1	1
Семінари	1	2	3	
Теми семінарських занять	Мій університет	Кредитно-модульна система	Формування корисних навичок	
Робота на семінар. зан. + відвід. (бали)	1+10	10+1	10+1	
Самост. роб., (бали)	7×5=35 балів			
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №1 (25 балів)			
Підсум. контроль	Залік			

8. Рекомендовані джерела

Основна

1. Арыдин В. Учебная деятельность студентов : справоч. Пособ. Для аби тур., студ., мол. преподавателей / в. Арыдин, Г. Атанов. – Донецк : ЕАИ-пресс, 2000. – 80 с.
2. Астахова В.И. Система образования Украины в поисках ответов на глобальные вызовы эпохи / В.И. астахова // Новый коллегіум. – 2004. - № 5/6. – С. 12-15.
3. Бакіров В.С. «Суспільство знань» та трансформація вищої освіти / В.С. Бакіров // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства : зб. Наук. Пр.: У 2 т. – Т. 1. – Х. : Видав. Центр Харківського нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна, 2006. – С. 352-264.
4. Барабанова В.В. Представление студентов о будущем как аспект их личностного и профессионального самоопределения / В.В. Барабанова, М.Е. Земнова // Психологическая наука и образование. – 2000. - №2. – С. 28-41.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
6. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / за ред. В. Г. Кременя. – [авт. колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болубаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабін]. – К. : Освіта, 2004.
7. Гусев В.С. Поиск в Internet. Самоучитель / В.С. Гусев. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2004. – 336 с.
8. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління / Д.І. Дзвінчук. – К. : ЗАТ «НІЧЛАВА», 2000. – 280 с.
9. Енциклопедія освіти: додатково-аналіт. Вид. / Биков В.Ю. та ін. ; за ред. Кременя В.Г. та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
10. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В.С. Журавський. – К. : Видавничий дім, 2003. – 413 с.
11. Иванова Е. Основы психологического изучения профессиональной деятельности / Е. Иванова. – М. : Изд-во Московского ун-та, 1987. – 208 с.
12. Информация: поиск, анализ, защита / Авт.-сост. И.Н. Кузнецов. – Минск : Амалфея, 2002. – 320 с.
13. Левківська Г.П. Адаптація першокурсників в умовах вищого закладу освіти / Г.П. Левківська, В.С. Сорочинська, В.С. Штифурак. – К., 2000. – 102 с.
14. Ліфаєва Н.В. Психологія особистості : навч. посіб. / Н.В. Ліфаєва. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 240 с.
15. Литвинова Л. Фактори успішної вузівської адаптації студентів-першокурсників: соціально-психологічний аспект / Л. Литвинова. – К., 2000. – 102 с.
16. Модернізація вищої освіти в Україні і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / Уклад. М.Ф. Степко, Я.Я. Болубаш, К.М. Левківський, Ю.В. Сухарніков; відп. ред. М.Ф. Степко. – К., 2004.
17. Мороз О.Г. Психологія і психологія вищої школи / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко. – К., 2000. – 364 с.

18. Селіверстов С. Деякі проблеми адаптації студентів першого курсу у вищому навчальному закладі / С. Селіверстов // проблеми освіти. – 1997. - №10. – С. 135-140.
19. Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання / П.І. Сікорський. – К. : вид-во Європ. Ун-ту, 2006. – С. 52-60.
20. Чибісова Н.Г. культурно-освітнє середовище як чинник формування ціннісних орієнтацій студентської молоді / Н.Г. Чибісова // Грані. – 2005. – № 1. – С. 98-92.

Додаткова

1. Грінченко Б. Листи з України Наддніпрянської / Б. Грінченко. – [Електронний курс]. Режим доступу : <http://www.litopys.org.ua/>
2. Довідник з історії України / за ред. І. підкови та Р. Шуста. – К. : Генеза, 1993.
3. Історія української культури : у 5-ти томах. – К. : Наук. Думка, 2001.
4. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі ХІХ-ХХ століть. Соціально-політичний портрет / Г. Касьянов. – К., 1993.
5. «Мрії, вистраждані життям...»: до 145-ї річниці з дня народження Б.Д. Грінченка : кол. Монографія (у двох част.) / В.О. Огнев'юк, Н.М. Гупан, Н.П. Дічек [та ін.]. – К. : КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2009. – Ч.1. – 260 с.; Ч. 2. – 186 с.